

ÚJ ÉLET FELÉ

Írta LATÁK ISTVÁN

Balasics András idegesen taposta el csizmája sarkával a tornác mázolt földjén a cigarettacsutkát. Ünneplőben ült a ház előtt a hűvös tornácra. Kint az udvaron meleg tavaszi nap ömlött széjjel az eperfák hamvaszöld lombján, a ház és az istálló feketéspiros cserépén, a félszer deszkáin, meg a játszódozó kisgyerekek szöske fején. Könnyű kékséggel borult az égboltozat a táj fölél.

Mindezt már tán tizszer is végignézegette Balasics, s magában megállapította, hogy szép az idő. Vágyakozik az ember, hogy a község piacterére besétáljon, a többi ember közé.

Szép, eperfákkal szegett út visz a községig. Gyalogosan félóra az egész. Jól megmunkált földek, zöldülő vetések között vezet a kövesút a községbe.

— Tán indulni kéne... — mondta magában.

S mégis csak itt gunyasztott a ház előtt Balasics, mióta a jószágokat ellátta és fölöltözött.

Felesége bent tésztát gyúrt, főzött, rétest nyujtott.

Már egy jó órája is van, hogy Balasics itt kint ül, s a töprengésben nem jön meg a kedve az induláshoz. Ki tudja, hányadik cigarettára gyújtott már rá egymásután. Vasárnap van, ilyenkor a hétköznapi gondoknál is súlyosabbakat kell megoldani. Van rá idő is, meg ha az ember pihen, de nem alszik, minden gond előjön és megnövekszik, amit a napi nehéz munka különben elkerget, vagy egész kicsinnyé tesz.

Szívta a cigarettákat Balasics, de sem indulásra, sem otthonmaradásra nem tudta véglegesen elszánni magát.

A két fiúgyerek csipicsókát játszott az udvar közepén a szomszéd tanyásgazda kislányával. Néha meg a Bundás kutyát lovagolták meg. De a nagy, fekete eb lustán lihegve mindig odábbállt, nem tudták a gyerekek tartósan játékba fogni. Nyelvét kiöltve, csak eltűrte a gyerekek csintalankodását, de látszott a szemén, ha békésen el is viseli a fülei húzgálását, meg a hátán sivalkodó fiúk ugrálását, mégsem hederít rájuk. Komoly házőrző kutya nem hagyja magát játékszerként ide-oda hajkurászni.

— Bundás, Bundáskám, gyere ide, — csalogatta az ebet a nagyobbik gyerkőc, Andris. De a kutya egyre csak tovább loholt, s amikor biztos távolba ért, lehasalt.

A kis kert gyümölcsfáinak virágain méhek döngicséltek. András elnézegette. Az övé itt minden. A bent dolgozgató asszony, a játszódozó kislány, a gyümölcsfák és a tanya mellett tizenkilenc hold, meg úgy két órajátásra a másik tizenhat hold is, összesen egy „maximum”.

Az asszonyért nehezen küzdött meg, a megszokottság, a családi befolyás, a jómódúak gőgje ellen. Micsoda birkozás volt az! A régi mese: gazdaglegény — szegénylány! Gazdaglegény? Hiszen neki, a gazdaglegénynek tulajdonképpen semmije sem volt. Amijök volt, az apja tetézte meg a tizenégyes háború idején, meg az anyja hozta a régi kis apai örökséghez. Maga András boltoslegény volt a községi nagy rőfösboltban, a gazdag Pecárszkiéknál. De bálba mindig a parasztle-gényekkel járt, és ott ismerte meg Pásztor Évát, a környék legszebb napszámoslányát. Táncolt vele és a lány mosolygó kék szeme, szelíd arca, ringó termete lángra lobbantotta minden érzését és kívánczósá- sát. Jónéhány bálban találkoztak. Haza akarta kísérni: Éva figyelmeztette:

— Vigyázz! A szegénysori dülőuton leűtnék a napszámoslegények, mert gazdaglegény létedre napszámoslány után jársz. És ne is járj utá- nam. Mert mit mondanak majd a gazdag Balasicsok, a szűleid, és mu- latós, gőgös öcséd, Balasics Feri. Végy feleségül valami jómódú boltos- lányt vagy gazdalányt! Hisz a szűleid ügyse egyeznének bele abba, hogy szegénylányt, méghozzá napszámoslányt hozzá a házukhoz...

Akkor András kirukkolt:

— Nekem magamnak majd semmim sincsen... Én szeretlek, és a feleségem leszel, ha az egész világ elébem is áll...

És András nem tágitott. Elgyűrűzte a lányt, s a napszámos legé- nyek, látva tisztességes szándékát, vártak, nem ütötték le és nem késel- ték meg a szegénysori dülőuton. De a gazdag szűlők annál jobban fenyegetőztek.

— András, nem vagy a fiunk, ha napszámoslányba botlasz! Nem akad neked más senki, azt hiszed?

András hajthatatlan volt.

— Én szeretem Évát!...

— A szerelem bejön hetykén az ajtón és a szegénységtől ijedten kiszökik az ablakon... — legyintettek az öregek.

Balasics András szelíd ember volt életében mindig, de most megszegte a nyakát. Feleségül vette a lányt, s egyik tanyájukra, ahol egy béres lakott a feleségével, beköltözött egy kis mellék szobába, családi áldás nélkül.

A gazdag szűlők elbocsájtották a bérest a tanyáról, és a tanya mel- letti tizenkilenc hold földön megtűrték a fiukat, hagyták, hogy gazdál- kodjon, mert a rőfösboltot otthagya. De nem lépték át a küszöbét. András azóta százszor és újra átélte már magában a küzdelmet.

— Az asszony most bent dalolgatni kezdett. S ez visszahozta And- rást a jelenbe. Milyen áldott jó lélek, — mondogatja magában Balasics. Sose fogy ki a tűrésből, a jókedvből... A forró gőzök a főzésnél piros- ra csipik az arcát, de neki csak ragyog a nagy kék szeme, és ha férjét vagy gyerekeit megpillantja, sose tud betelni a szeretettel. Ha a marok- szedésben vagy a kukoricafőrésben hajladozik; akkor se sóhajt bizony ez a keménykezű, légyszívű asszony. Mintha az egész világnak hálás volna, hogy jó családi élete van.

Mert bizony az asszony is kemény munkába fog, mikor a földön a nagyja munka van és a férjének segítségére van szüksége.

Micsoda kínnal alapozták meg az elején az életüket! Úgy éltek kezdetben a szűk béreslakásban, az apja legrosszabb tizenkilenc holdján, mintha valami elhagyott szigetre kerültek volna. Apja ugyan elküldte a tanyásbérest, hogy földél alá kerüljenek, de nem adott kocsi, nem adott lovat, a tavaszi vetéshez magot. Nem adott egy rézgarast az élet megkezdéséhez. A Balasicsok szoba sem álltak napszámoslány-menyükkel, és a szerintük megháborodott fiukkal. Még a ruháit, a párnáját sem adták oda, de András nem is kérte. Haza se ment.

A tanyásbéres hanyagul kezelte a kis birtokot, az öreg Balasics többi földjétől távolálló földdarabot. Másét kezelte, miért törte volna magát olyan nagyon? Nem is volt az valami jó birtok, dombohátrol nyúlik lefelé a sárgás, kerges földje.

Eleinte napszámba is elszegődtek innen Andrásék, hogy az első termésig kihúzzák, mert egy krajcárjuk nem akadt a háznál. De az asszony ajkáról le nem szakadt a mosolygás és a nóta. Olyan vidám, kacagós volt az, akárcsak lánykorában. Balasics András meg csak összeszorította a fogát és erőt merített a kacagós menyecske szívósságából. Gazdalegény, volt rőfös „segédúr”! És aztán egyszerre a más napszámosa. Keményen tartotta magát az öreg Balasics Domokos a fia „szégyene” miatt, de a fia is úgy dolgozott, mintha az apja beteg gögjét kellene kiirtani, mint a kukoricakapáláskor a sorok között az izmokat rángató gazokat. S még a napszámot is az asszony szerezte. Ő vállalt kapálást, kaszálást, míg a saját aratás elérkezik. Hogyisne, ki hitte volna el, hogyha Balasics András ajánlkozik napszámos munkára, hogy nem csúfolódik.

Estéknként a volt béreságyban húzták meg magukat az asszonyhozta párnán. Mégis boldogok voltak.

Megérkezett az első aratás. Aztán már a magukéból éltek. Gyerek is jött. Az asszony meg egyre szebb lett és erősebb. Szinte virított, mint a színes mezei virágok. Balasics is újra egészen beleszokott a paraszti munkába. Kocsi, szarvas, egy lovacskát. Úgy kellett takarózkodni, mintha zsigoriak lettek volna, de András bankadósság és apják segítsége nélkül akarta rendbehozni a földet.

Gyümölcsfákat ültettek a kis tanya körül, s a kertben szőlőt telepítettek. Küzdelemmel, lemondással szereztek meg minden facsemetét, minden ágyat, minden ruhadarabot. Magukéban dolgoztak, de a kisparaszt többet dolgozik, többet nyüstöli magát, ha saját talpán akar megállni, mint a máshoz szegődő zsellér. Csak esetleg nagyobb a reménye is, mert földet érez a talpa alatt. Évekig küzdöttek, míg elegendő trágyát szerezhettek, hogy a gyöngye földet némileg följavítsák. A háború jött. Munkaszolgálatra vitték Balasicsot. Onnan is hazavergődött. Az asszony második gyereket is világra hozta és maga birkózott a gazdasággal, amíg férje hazakerült. Balasics szülei nem bántották őket a tanyán, talán az unokák miatt is, de továbbra sem néztek feléjük. Mégis micsoda boldogság és szeretet honolt náluk! Mert nagyon szerették egymást s a gyerekek helyettesítették az elmaradt rokonságot. Éva szülei és testvérei jöttek csak nagyritkán hozzájuk. Szegény emberek azok, de olyan magabiztosan él mindegyik a világban. Akárcsak Éva, aki most is nótázik, mint az áldottkedvű gyerekek, míg az ura főprenkedik.

Balasics fölkelt a padról. Bement a házba.

— András, hát te még itthon vagy? Nem mégy a községbe? Azt mondtad elmégy . . . — mosolygott rá a nevetősszemű asszony. Egyszerű csikos kartonruha, pirosbabos kötény előtte, haja menyecskésen hátrakötve egy féldelín, virágos kendővel. Még harmincéves sincsen. Büszkén nézte megválásodott, szálás férjét. Azelőtt cingárabb volt András. De a paraszti munkán válla szélesebb lett, arca megbarnult, zöldesbarna szeme is mintha megnagyobbodott volna fehér homloka alatt a pirosbarna arcában. Férfiasabb most. Még nem töltötte be a harmincöt évet. Bajúszai sűrűbb lett, álla keményebb. Jól áll neki a sötét ruha. Szeretettel, de mégis nyugtalanul nézte az asszony. — Mi bánt, lelkem? — kérdezte újra föle.

— Tudod, Éva, péntek este az az értekezlet . . . Nem tudom, hogy lenne jobb. Valamit most már tenni kell . . . Vagy semmit . . . Ki kell találni, hogy lesz jobb . . .

Tudta András, hogy feleségétől nem kaphat határozott feleletet. Mert ha a feleségével vitatkozik, mintha annak minden szava a saját lelke visszhangja volna. Csak lágyabban, puhábban, asszonyi szívvel kifejezve.

Éva megállt a rétesnyujtással.

— A szövetkezetre gondolsz, Andrásom?

— A szövetkezetre is, meg az ádóra, meg a gyerekeim sorsára és mindannyiunkéra . . . Tudod, egy kicsit furcsa az egész . . . Egy darabig szegényembernek számítottam . . . Aztán a földdel rendbejöttünk és mindent olyan jó áron értékesíthettünk, hogy nem is csodálom az egyre növekedő adót . . . Jutott is, maradt is . . . De most a jómódú emberek közé számítunk és a Frontban kicsit különösen néznek ránk, hogy ennyire maguknak élünk . . .

— Egyszóval mégis a szövetkezeti história nyomja a lelkedet.

— Az is, meg még sok minden . . .

Éva arca elkomolyodott.

— Nézd, András, apádék már azért is haragudtak, hogy engem, a szegény napszámoslányt, vettél feleségül. Otthagytad a rőtösboltot, ahol segédúr voltál és tán főnök lettél volna egyszer. Velem megint paraszt lettél, ezért szidták. Aztán azért is szidták, hogy neked az eddig használt tizenkilenc hold földedet a földosztóbizottság maxira kiegészítette az apádéból. Nekik meg az egész kétszáz holdat elvette. Apád bele is halt a bánatba. Édesanyádnak ugyan húsz holdat visszaadtak később, hogy fönttarthassa magát az öcséddel együtt, aki sose dolgozott azelőtt, csak mindig mulatott, aki miatt tulajdonképpen elvették a földet az apádtól . . . Most az öcséd is nekiállt gazdálkodni . . . Ő is paraszt. Ezért is minket szidnak . . .

— No, legalább ember lesz belőle, ha dolgozik — dörmögte közbe András.

— Feri dologtalansága miatt, meg az apád gorombasága miatt szavazott ellene a nép . . . Azért vették el fölűk a földet. Apád mindig csak szidta, hajtotta a cselédjeit, meg a részeseit . . . Űrnak tartotta magát . . .

— Hát ez most már elmúlt, hagyjuk, — mondta a férfi nagyot légyintve kezével.

— Igazad van, de édesanyád, tudod, hallotta, hogy téged a szövetkezeti emberek kerülgetnek. És egyre üzenget, meg fenyeget . . . Engem is megfogott bent a piacon, pedig előbb nem állt velem szóba. Még a köszönésemet is alig fogadta eddig. Most üzen velem is, hogy be ne menj a szövetkezetbe, mert azok fönkretesznek, mint ahogy apádat kisémmizték . . . Meg hogy ne legyél mindig a legrosszabb gyerekük . . .

— No, ugyan, nem érti ő, hogy mi van körülötte . . . Még annyit se ért, mint mink . . .

— Azfán tényleg, — folytatta Éva, — most van saját földed, András, ha belépsz, nem lesz többet. Minek mennél be? Nem muszáj.

— Nem kényszerítenek, az igaz. De azt hiszem, nyomást érzünk majd a szövetkezet felől, ha egy-ketten kívülmaradunk . . . Könnyen ez lesz a felelet, ha kívülmaradunk . . .

— Hát egy rossz szót se szólt eddig senki . . .

— Szólni nem szólt, csak egyre a szövetkezetet magyarázzák . . . És hívnak, sürgetnek . . . Azt mondják, van többféle . . . Van olyan típus is, ahol nem lesz a szövetkezeté a föld . . . — mondta elgondolkozva András. — Tudod, szeretnék higgadt, okos emberekkel erről, meg a jövőről beszélgetni. Mert egyik ember nagy zajjal a szövetkezet mellett beszél, a másik meg ellene suttog. A fene tud eligazodni közöttük. Ha nyugalmat, biztonságot hozna a szövetkezet . . . Mert ha mostanában jól is élünk, de évek óta örökös bizonytalanság vett körül . . . Hol ez, hol az az új dolog kólintott fejbe. Szeretném valami biztos alapra fektetni a jövőnket. Valamikor a föld volt a legbiztosabb, de ebben a gyorsan változó, új világban valami igazán biztos után kellene nézni. . . . Jön a harmadik gyerek is, Évám, jól kellene gondoskodni mindnyájunkról . . .

— Nohát, nézz be a piacérre. Ott biztosan találsz olyan ismerőst, akivel jobban meghányhatod-vetheted a dolgot, mint velem.

— A piacér tele van a szövetkezetiek lármájával . . . Egyre többen vannak és a sok beszédől már alig tudok gondolkozni . . . Pedig jól meg kell nézni, merre fordulunk . . . Ügyiátszik az ilyen magányos gazdáknak az adója se lesz kevesebb . . . Na hiszen, eddig is kifizettük, de mindennap egyre jobban úgy érzem magam, mint aki egy nagy víz közepén úszik egyedül . . . Tud úszni és még bírja a karját, de még messze a part, fene tudja, hogy lehet egyedül kiúszni . . .

Kisvártatva hozzáfűzte Balasics:

— Mégis benézek a községbe . . . Olyan szép idő van . . . Majd csak találok olyan magamhoz hasonló embert, aki gondolkozik, meg talán tisztábban lát is . . .

Megnyújtóztatta a tagjait András, megcsókolta a feleségét, s kilépett az udvarra. A gyerekek fejét megsímogatta, s hosszú léptekkel a kövesút felé indult.

A nap a zöld mezőket hizlalóan melengette. A langyos szellő söpörte, portalan úton Balasics egykettőre beért a községbe. De nem ment a piacérre. Elkerülte a zsbongó embertömeget és egyik legény-

kori cimborájához, Jancsik Gáborhoz tért be. Annak is van vagy tizenhét holdja, jobb földek, mint Balasics Andrásé. Régen nem beszélt vele, annak is a munka az istene, meg a családja, akárcsak Andrásnak. Szép háza van a községben, meg a birtoka is bent van a község belső földjén, az „ugarok”-ban.

Jancsik a szép, fölsöpört udvaron, egy nagy orgonabokor árnyékában ült és ujságot olvasott. Megörült Balasics látogatásának.

— Hogy vagytok odahaza, András? — kérdezte, míg egy karszékkel hozott a ház elöl a magáé mellé. Magas, szőke ember Jancsik s hosszú szőke bajusza apáskodó, régifajta „szépember” féltre rajzolja az arcát. — Hogy-hogy elnéztél felém? Mostanában inkább csak a Népfőnt szervezői nyitnak rám ajtót, meg a járási beszerzőszövetkezet bevásárlói. Az asszony egyiket se látja szívesen. De téged talán szívesebben lát, mert nem a szövetkezetből jössz!

András fejcsóválva foglal helyet.

— Nálatok is a szövetkezet körül folyik a vita?

— Hm, folyik ám, de a feleségemnek még csak ne is említsd a szövetkezetet, mert rádront, mint egy furia. Én azon gyöttrődök, hogy mit tegyek, ő meg csak zsörtöl örökké, hogy megvesztem, a fejem lágyára estem, nem szeretem őtet, a szövetkezeti menyecskékkel szeretnék a mezőn dolgozni és bujkálni, meg hogy nem szerefem a főztjét, majd a szövetkezeti kondérban beléndeket adnak az ételembe, az jó lesz, hogy még jobban elmenjen a jobbik eszem . . . És be nem áll a szája napestig. Én már pedig bemennék a szövetkezetbe, hogy ne törjem a fejemet. Ugyis előbb-utóbb ez lesz az útja a paraszti életnek. Mi nek húzzam? De az asszonnyal nem bírok. Kénköves tüzet fúj rám. Hogyha nincstelen akart volna lenni, azt mondja, a béresükhöz mehetett volna feleségül. Meg hogy béresasszonyokkal nem ül össze a mezőn a közös ebédnél. Azt hiszi, csak közösen, egy tálból lehet ebédelni a szövetkezetben. Egyre mondom neki, hogy azok már nem béresasszonyok, hanem úgazdák feleségei, hisz földet kaptak. Nem ér semmit. Egyszerre olyan rátartó lett, mert az ő apjának negyven holdja volt. De hogy hat gyereke is volt a negyven holdra, ezt meg nem hallgatja az istennek se . . .

Cigarettrára gyújtottak. Balasics nagyot szívott a sárgás dohány füstjéből. S aztán ő hozakodott elő a benne furkáló gondolatokkal:

— Úgy látom, nálam se örülne az asszony, ha belépnék a szövetkezetbe. Tudod, ő egészen szegény családból való és most szinte élvezzi, hogy a magáén kapálhat, a magáét takaríthatja be. És nem is mondom, mióta földosztáskor nekem apáméből megtoldták azt a hitvány tizenkilenc holdat, méghozzá jobb földdel toldták meg, mint ami addig volt, bizony könnyű, jó életünk van. Hát az asszony nehezen hagyná el a megismert jót az ismeretlen újért . . . Igaz, így sokat dolgozunk, de most már szép látszatja van. Hát, tudod, ez az, ami gondolkozóba ejt engem asszonyostól. Feleségem azt mondja: most van földed, a magadéban vagy és aztán nem lesz, ha szövetkezel. Neki azelőtt nem volt még soha sajátja, tán jobban ragaszkodik a saját tulajdonhoz, mint aki-nek mindig volt valamije. De mondom neki, hogy az adó nem csökken. Ez meg engem ver ám gondságba . . .

— A szövetkezetek egyre nőnek — mondta Jancsik. — Mindennap nagyobb sereg ember áll elébed, hogy lépj be te is. Azt mondják, ha már olyan sokan vannak, próbáljam meg én is . . . De hallgassunk erről, jön az asszony! . . . Vele nem tudom, hogy intézném el . . . Neki is alá kellene írni, ha belépnénk, mert ő is hozott a házhoz . . .

— Jó napot, Jancsikné! — köszönt András a közeledő asszonynak.

— Jó napot! — köszönt vissza Jancsikné, öszülő, erős barnabőrű asszony. Az urától néhány évvel idősebb, ezért is félti oktanul.

— Hol vannak a gyerekek? — kérdezte Balasics az asszonyt, tudva, hogy a gyerekeik nagyon szereti.

— Ott vannak valahol a hátsó udvarban . . . Nem mernek előjönni, biztosan megint szövetkezetet, csatornát, meg gépállomást játszanak!.. Elbújnak, hogy én ne lássam . . . De honnan is szedik! Biztos az iskolaiban már ezeknek is telebeszélte a fejét az új tanító, mint az uramnak a Frontban a szövetkezetiek. Uramisten, hogy nem élhet az ember szépen magánál! — Jancsikné olyat sóhajtott, mint akinek minden életcélját fenyegeti valami.

— Ki tudja, — felelt neki is, meg önmagának Balasics, — hátha az ő életük a szövetkezetben folyik tovább . . . Csak ne sietnének úgy vele, hogy az ember még szoktathatná magát egy kicsit ehhez a gondolat-hoz . . .

— Úgy látom, magát is szédítgetik már a szervezők! — mondta fölfortyanva Jancsikné. — Csak nem akarja az uramat? . . .

— Nem, én csak magam szédelgek még, mert szeretnék a holnapba látni . . . Szeretnék valami bizonyosat tudni . . . De hát csak tapogatózok.

— Vigyázzon, nehogy a szövetkezetben tapogatózzon kil — mondta keserűen nevelve az asszony és bement a konyhába.

— Az ördög tudja, — fordult Jancsikhoz Balasics, — én ifjúkoromban a rőtösüzletben már dolgoztam együtt egy munkán másokkal és nem én voltam, aki parancsolt és vezetett. Meg munkaszolgáltatón is úgy volt. De a szántóföldeken nehezen képzelem el az együttes jó munkát . . . A Front-értekezleten pedig legutóbb egyenesen nekem szögezték a kérdést, hogy a szövetkezet mellett, vagy ellene vagyok-e. És még nem adtam választ.

— Őszintén szólva, nehéz volna arról is lemondani, — vetette föl Jancsik, — hogy valahányszor pénzre van szükségünk, magunk seftelünk a piacon. Pedig már eddig is néhányszor jól jártunk, ha valamit az értékesítő szövetkezeteken keresztül adtunk el.

— Legnehezebb az, hogy valami teljesen új és szokatlan életbe kellene kezdeni . . . Ez, ami nem hágy békén, — mondta csöndesen Balasics. — Pedig láttuk a szovjet katonákat, azok jórésze is parasztyerek, a szövetkezetekben dolgozó parasztnak gyerekei . . . És erősek, jól fejlettek voltak. Dehát ott már beleszoktak régen! . . . Node, istenáldjon . . . Kicsit elbeszélgettünk . . . — Fölállt Balasics és kezét nyujtott hirtelen a cimborájának. — Nem nagyon van nyugtom, tudod . . .

Delet harangoztak. Balasics hazafelé vette útját. Ahogy a község szélére ért, Bárányos Péterrel találkozott, a község volt legnagyobb parasztgazdájával. Bárányostól minden földet elveit az agrárreform. Ma-

radt egypár háza a községben, meg malma volt és temérdek pénze mindig. Uzsorázott is azelőtt. Aztán a malmot is államosították. De Báránnyos, ahogy a földjéről és tanyájáról jóelőre ellopott mindent — kivágatta a fákat, — eladta az apró és nagy lábasjóságot — úgy kiürítette a malmot is. Csak éppenhogy járhatott egyideig a malom, minden tartalék alkatrész hiányzott. Idejében pénzzé tette. Most a legkisebb hibánál is mindjárt másik malomba, vagy városi javító műhelybe kell szaladni. De úgy látszik Báránnyos örökre lemondott róla, hogy a régi, munkátlan és gondtalan aranyélet visszatér, mert mind dühödtebben iszik. Az orrán és az orcáján lilás, feketedő bibircsókok nőttek és a szeme mindig vérben forog. Mégis veszett dühvel szidalmaz mindenkit, akin azt látja, hogy az új körülmények szerint rendezzi az életét.

— No, öcsém, — szólította meg Balasicsot köszönés nélkül, — téged még nem nyaltak be a szövetkezetbe? Most már a koszosok a jó módúakat is csalogatják befelé! . . . A te asszonyod lehet, hogy visszasírja a béresné barátját, ott megtalálhatja őket a szövetkezetben. Még vezető is van már köztük. Kontyos vezető . . . béresné . . . hahaha...

— Én nem vagyok szövetkezeti tag, — mondta sötéten András. Nem szerette, ha a gazdagok a felesége származását főlhányták. — És a feleségemet hagyjuk ki a játékból . . .

— Áh, még nem léptél be?! Úgy látszik, neked még van eszed. Akkor megsúgom: ne is lépj be, mert én rágyujtom a szövetkezeti rakétát a koszosok fejére . . . Meg a malmot is, amit ők kezelnek, ha kell, a községházát . . . Koldússá tettek egészen . . .

Csak úgy dőlt a büzhödt alkoholszag Báránnyos szájából, ahogy közelhajolt Balasicshoz: András eltolta magától.

— Maga részeg, menjen, feküdjön le . . . — Hallotta már Balasics, s tudta, hogy csak a száját járattja, ha ittas. Gyávia, de abban tetszeleg magának, hogy bosszút áll . . .

— Rájukgyujtom . . . Vannak még szövetségeseim is . . . Bent vannak, de én tudom, hogy segítenek, hogy a telveéseket kifüstöljem... — morogta Báránnyos és megtántorodva ellépkedett.

Kövér felhők gomolyogtak az égbolt kékjében és néha eltakarták a ragyogó napot. Akárcsak Báránnyos a tiszta életű emberek arcán a derűt.

A meleg levegő megszorult, esőt jelzett. Balasics még nyugtalanabbul és határozatlanabbul ért haza, mint ahogy elindult.

A tanya előtt galambok turbékolnak, és kergetőztek most is a gyerekek. Milyen fáradhatatlanok a játékbán!

— Andris — szólt a nagyobbik fiához Balasics, — kész az ebéd?

— Már csak magát várja édesanyám!

— No, akkor gyérünk, eszünk . . .

Evés közben hallgatott Balasics. Ebéd után is látta az asszony, hogy férje továbbra is olyan nyugtalan, mint már az utolsó hetekben mindig. Ám néhány nap óta erősebben megmutatkozik a nyugtalansága.

— Kivel beszélgettél a piacon? — kérdezte Éva. — Találkoztál-e jó ismerősökkel? — folytatta a kérdezősködést nyugtató, barátságos hangon.

— Nem mentem a piacérre. Ott sok a lármázó ember. Elnéztem egy régi cimborámhoz . . . De azoknál még nagyobb a tétovázás, mint nálunk . . . Különösen az asszony . . . Egy csöppet se lettem okosabb, se bizonyosabb semmiben . . .

— Andrásom, tudod, én fontos dolgokban mindig rád hallgatok... Ha te idegenkedsz valamitől, jobb, ha nem is kezdesz bele . . .

— Éva, Éva, most jobb volna ha sarkalnál valamerre . . . — mondta asszonyának Balasics és megcsókolta az asszony tiszta homlokát. — Lefekszek egy kicsit, itt a pitvarban . . .

Éva mosogatót. András nem spkáig hallotta a konyhából az edény-csörgést, elnyomta az álom.

Délután nagy meglepetésükre özvegy Balasicsné állított be Andrásékhoz. Mióta fia megházasodott (kilenc esztendeje múltott ennek), azóta egyetlen egyszer sem lépte át a küszöbüket. András se ment el az öregekhez, nem is nagyon ért rá, különösen eleinte nem. Aztán meg viszonzta az öregek idegenkedését. Miért nem békélnek bele, hogy avval éljen házasságot, akihez a szíve húzza. Az öregek „kommeindált” házasságot kötöttek, mint kutya és macska, úgy éltek egész életükben. Az öreg menyecskézett, az öregasszony fiatalon is csak sírdogált. Csupán a régi házassági vastörvény, a szégyentől való félelem és az összenőtt vagyon tartotta egyben a házasságukat. Hát jobb volt az? — Csak a község piacán találkozott András nagyrítkán az anyjával. Akkor is, ha szóltak egymáshoz, óvatosan válogatták, kerülgették a szót. Az apjával még ritkábban hozta össze az útja.

— És most eljött a büszke, rideg öregasszony a szegény menyecskéhez. Mi hozta el vajjon?

Mindjárt rátért az öregasszony a mondókájára. Kemény, vastörvényű asszony volt még mindig, jóval túl a hatvanon is özvegy Balasics Alajosné. Leült egyenes derékkal a székre és azt mondta:

— Fiam, én úgy beszélek, mintha apád akaratát is mondanám. Nagyon neheztelt rád szerencsétlen házasságodért . . .

— Nem is olyan szerencsétlen az, édesanyám, hiszen megvan mindenünk és boldogok vagyunk! . . . — vágott közbe András.

De Balasicsné nem zökkentette ki beszédje irányából.

— Mindegy. Mára másképpen van, mint mink vártuk. Akkor szerencsétlen volt ez a házasság. Aztán meg azt vette nagyon a szívére az öreg, hogy a földreformban nem ismerték el parasztnak és nem hagytak neki egy maximumot. Azt mondták, csak parancsolgatott, sose dolgozott paraszti munkát. Pedig fiatalkorában dolgozott. Sírba is vitte a bánat egykettőre, hogy minden földet kihúztak alóla . . . Aztán az a csúfság fáj neki különösen, hogy téged, aki kereskedőnek tanultál, parasztnak ismertek el . . . És az apád földjére téged tettek jogosnak, hogy egész maxit kaphattál . . . Ő meg semmit. Mindenki ezen nevetett . . .

— Hát én túrtam is a földet, anyám, már évek óta, amikor a bizottság elé kellett állnunk! . . .

— Most szerencsésebb lettél, mint mink, — folytatta rendületlenül az öregasszony. — De be ne menj a szövetkezettbe, hogy az egykori

gazdalegény az apja béreseivel kerüljön egészen egysorba . . . És az utolsó jussot is kihúzzák a Balasicsok lába alól . . . Mert mondd, ha bemegy, mi lesz a két gyerekeddel? . . .

— Hogy bemegyek-e a szövetkezetbe, nem tudom. De a gyerekeimről majd gondoskodom. Mert már a harmadik is útban van, gondoskodni kell róluk. De én anyám nem szégyenlek a volt béresek mellett dolgozni . . . Van egynéhány szomszédom, újgazdák, volt béresek és egész jól megvoltunk, néha még egymást ki is segítették. Nem bántottak azok engem. Feleségem után még meg is becsültek, hogy a béresben is embert láttam . . .

— Én csak azt mondom, — mondta konokul az öreg Balasicsné, — be ne menj abba az istenverte szövetkezetbe, hogy több átok ne érjen . . . Hogy apád meg ne forduljon a sírjában . . .

— Ugy, szóval átkoztak is otthon, amiért szívem szerint választottam . . . Tudja meg, édesanyám, ha egyszer bemegyek a szövetkezetbe, azért megyek be, hogy az átoknak tettel feleljek! . . .

Az öreg Balasicsné tovább folytatta fullánkös beszédjét:

— Most van saját földed, szép kis valóság ám az most. Csak nem vagy bolond a kódisoknak adni. Hogy kisegítsd őket. Az más, hogy segítetted azt, aki téged segített, de ezek csak összeszedni akarnak, mindent összeszedni, hogy aztán a magadtaját kisémmizzék . . .

Éva nem vett részt a vitában. De Balasics bele-bele szólt anyja visszatartathatatlan szóáradatába.

— Maga mindent gyűlöl és megszól, édesanyám! . . .

— Hát én mindent gyűlölök, igen gyűlölök! . . . Én figyelmeztetek fiaim! Hallgasd csak meg az idősebb, tapasztaltabb gazdákat, hogy menekszenek a termelőszövetkezetfő! Napszámért dolgoznak ott bent azok is, akik földet adnak be . . . Jobb ám a magad kosztján, a magad terméséből élned! Tudom, hogy kerülgetnek. Zavard el őket, ha hozzád jönnek! Apád emlékét gyalázzák! . . . Kisémmiznek mindenkit! . . . — Itt már szinte eszelőssé vált a gyűlölködő beszédje. S nem vette észre, hogy fia és menyje, a két sokszor megsértett ember egyre távolabb kerül tőle éppen a fröcskölő gyűlölete miatt . . .

— Én nem zavarok el senkit, aki hozzám jön. — Mondta nyugodtan Balasics. — A családom érdekét nézem, meg a magamét is . . . De édesanyám ne beszéljen így a szegényebbekről, meg a szövetkezeti-ekről, tanulhatott volna a világ folyásából . . .

Az unokáknak, akik úgy néztek nagyanyjukra, mintha idegen látogató volna, özvegy Balasicsné cukrot nyomott a markukba és gyorsan, ahogy jött, elköszönt. Láttá: a gazdagok gögje itt nem vert tanyát.

Alighogy elment Balasics anyja, négy újabb látogató kopogtatott és lépett be Andrásék konyhájába. András beljebb invitálta őket a szobába, az egy kicsit nagyobb helyiség volt. Ott sorra leültette a látogatókat. — De mozgalmas ez a vasárnap, — gondolta magában András, de hangosan nem mondta.

Az egyik látogató egy zömök, munkáskülsejű ember, kék zubbonyban és vászonnadrágban, vidámszemű, gesztenyésbarna hajú, rövidre

vágott bajszú férfi, mintegy harmincötéves, András feleségének a bátyja. Gyárban dolgozik.

Másik kettő Balasics apja hajdani részeşe volt. Földmunkások, most újjgazdák. A negyedik látogató András szomszédja, egy húszholdas gazda. Harmincyolc-negyven éves, ravasz, nézésű ember.

— No, András, kérdezd, hogy mért jöttünk! . . . — szólalt meg elsőnek András sógora, s bajusza alól mosolyogva kivillantotta erős, fehér fogait.

— Majd megmondjátok — szólott András és cigarettával kínálta őket. Az egyik újjgazda, fekete, hallgatlag természetű, mélyszemű, őszesbajszú, magas ember megköszönte, de nem vette el a cigarettát, nem dohányzott.

András kiszólt a feleségének:

— Évám, hozz egy kancsó bort a kamrából!

— Nem olyan nehéz eltalálni, hogy mért jöttünk, itt majd mindnyájan szövetkezeti emberek vagyunk . . . — szólott a vidámabb, beszédesebb újjgazda, Szubasi János, egy erős, pirosarcú, zöldesen villogó szemével és kicsattanó arcával egyaránt nevetős ember. Szubasi a negyvenesévekben járó férfi.

Balasics András összerántotta a szemöldökét, de nem szólott.

— Ne rontsatok így egyszerre az embernek evvel az ügygel. Próbáljunk csak emberségesen elbeszélgetni, majd szó eshet még erről is, — igazította el a szót Keceli Pál, a hosszú, fekete ember és barátságosan Balasics vállára tette a kezét. — Hogy van a családod, András? Látom gömbölyödik az asszony. Egy kis jövevényel megint több lesz, ugye?

Korra úgy ötvenes lehet Keceli. Valamikor többízben is részese volt a megboldogult, gazdag Balasicsnak; András, amikor az kamasz volt, ő tanítgatta kaszálni. Tapasztalt munkásember Keceli. Sokszor nem kapott munkát a gazdánál, mert szervezte a földmunkásokat. Sokat nyomorogtak azelőtt. Most, ha egyszerű parasztosan is, de jól öltözött Szubasival együtt, akivel a régi földmunkásmozgalomban mindig együtt tartott. Látszik rajtuk, hogy rendezetten élnek. — Egész megemberesedtél, András. Vállasabb vagy, mint az apád volt . . . — vitte tovább Keceli a barátkozó szót. — Mind jól vagytok?

Andrásnak jólesett a meleg emberi szó és mosolyogva azt felelte:

— Megvolnánk. Mondhatom, hogy jól megvolnánk . . . Eljár rajtunk az idő . . . Nőnek a gyerekek és megint szaporodunk majd . . .

— András, meg a húgom jól megvannak. Szépek a gyerekeik is. Becsülik egymást az asszonnyal és mindent megtesznek a családjukért, — mondta András sógora, Pásztor István, aki mint régebben, most is téglagyári munkás, de többször dolgozott együtt különféle munkán és a téglagyárban is Kecelivel és Szubasival, s így jó ismerősök.

Balasicsné behozta a bort. Az almáriomról poharakat tett a férfiak elé. — Kimegyek megint a gyerekekhez, aztán meg megnézem a jószágot. Csak beszélgetsetek, Andrásom . . .

Melegen ránézett Balasics. Megértette: az asszony nem akarja befolyásolni a döntésben. Férjében egészen megbízik. Mert hiszen Éva is

kitalálhatta, hogy a szövetkezetiék mi végett telepedtek úgy be hozzájuk.

András megtöltötte a kis borospoharakat. Közben arra gondolt, hogy most mennyire megbecsülik őt az emberek. Bizony jónéhány év előtt kegyelemből megtúrt jövevény volt az apja földjén. A gazdagok feléje sem néztek, a szegények meg élesen figyelték, hogy mi lesz Andrásékból és a házasságukból.

Kicsit hallgattak most a látogatók. Talán ők is arra gondoltak ebben a pillanatban, amire András. A négy férfi fehér homlokán, s szélfúttá, egészséges arcán látszott a gond. Hogy legjobb gondolataikat és legigazabb szavukat keresik.

Szubasi az előbb a családról mondottakhoz fűzte újabb mondani-valóját.

— Azért jöttünk volna magukhoz, András, hogy a családról, a jövőről beszéljünk . . . — mondta rövid bajúszát félretörölve Szubasi, aki nem volt olyan közeli ismerős Balasicssal, s nem tegezte. Lassan, megfontoltan folytatta: — Mink Kecelivel három éve beléptünk a szövetkezetbe, avval a kis földdel, amit a földosztásnál kaptunk. Nem mondom, eleinte nehéz napokat, meg hónapokat éltünk át . . . Kevesen voltunk, kevés volt az erőnk, kevés volt eleinte a kapott segítség is. De megálltunk a helyünket. Szövetkezetünk a legnehezebbjén már túl van. Évről-évre előbbre jutottunk. Úgy éreztük, hogy le kell győzni már egyszer azt a kutya szegénységet, amit azelőtt annyira megszenvedtünk..

— Egész prédikációt mondasz, — szólt közbe Nagy Juhász Antal, Balasics birtokszomszédja. — Nálam is ilyen hosszú prédikációba kezdtek, még középük nem álltam. De én hamar végetvettem a beszédnek . . . Megmondtam, hogy én már el is határoztam magamat és aláírom a belépési nyilatkozatot . . . Evvel aztán hamar vége lett . . . De most már nem sajnálom, hogy így döntöttem . . . Olyan nyugodt vagyok. Úgy dolgozok, mintha a munkán kívül az élet minden gondját levették volna rólam . . .

Balasics nem szólt közbe. Keceli is csak hallgatott és figyelt. Szubasi tovább beszélt.

— Nézze, András, maga is nehéz próbával kezdte a paraszti életet . . . Nem volt mindjárt könnyű magának se, amikor önálló ember lett . . . De nem ijedt meg a nehézségektől. Tudjuk mind ezt. Azért is álltunk maga mellé a földosztó bizottság tárgyalásán, hogy más sorsa legyen, mint az apjának. Hogy szakajtsák külön a maga földjét. A nép aztán velünk szavazott. Még azt is kiharcoltuk, hogy magának a kérésére maximumra kiegészítsék a földjét, mert tudtuk, hogy jó ember, dolgozó ember. Élni akar, becsületes munkából akar élni. Láthatta, hogy a nép jó. Amilyen kemény szívvel egyhangúan a kulákok ellen szavaztunk mind ott rossz fakumplákban és bocskorokban, rongyosan, olyan keményen a jobbmódú parasztok mellé álltunk, ha nekik is kérges volt a tenyerük a munkától. Hát ezért szavaztunk magára . . . és mert az igazságért harcoltunk . . .

— Hűj, de hosszúra nyújtod, — szólt András sógora. András csak szífta a cigarettáját és nem akasztotta meg Szubasi beszédjét.

— Várj, István, mindjárt bevégzem, — felelt Pásztornak Szubasi. — Most is az igazságért harcolunk, — fordult újra Balasicshoz. — A maga élete a felesége életével ígyis-úgyis a dolgozók életének egy része. Miért haladnának külön, mikor minden becsületes ember egybekapcsolásán fáradsz? . . .

— Azt akarják egyszerűen, hogy én is lépjek be a szövetkezetbe? — kérdezte még mindig elgondolkodva Balasics.

— Ezt akarjuk elérni, — felelt Szubasi. — A Népfrontból jöttünk együtt magához. Küldtek is, de szívesen is jöttünk ide . . .

Möst Keceli vette át a szót:

— A szövetkezet tömegesedik. Döntő fordulat történik. Tömegek mennek át a szövetkezet új életébe, az élet új iskolájába. Megtörtük a jeget és bekövetkezett a tisztázás ideje . . . Aki a néppel tart, az a szövetkezet mellé áll, aki a nép ellen van, az magára marad . . .

Köhögött Keceli, nyilván a sűrű cigarettafüsttől.

Mindnyájan elhallgattak. András kinyitotta a kertrenyíló ablakot, hogy a nagy cigarettafüstöt kiengedje a szobából. A kertből a gyerekek vidám ricsaja hangzott be és az anyjuk rendreintó szava. Messziről traktorzúgás dohogott. A szövetkezeti földre tart biztosan. A délutáni napsütés bejött a szobába és a cigarettafüstös levegőben ferde sávot vágott az ablaktól a kemencéig.

Nagy Juhász Antal szólalt meg:

— Itt a földeknek ezen a részén, a nagy sárga domb körül, András, amerre a szemeddel ellátsz, mindenki belépett a szövetkezetbe. Mikor én a huszonöt holdammal, két lovammal, vetőgéppemmel beléptem a télen, egymásután íratkoztak föl a szomszédságban a többi középparasztok is, meg a szegényebbje is.

— Éppen ezért gondoltuk, közelebbről beszélünk magával is, — vette föl a szót megint Szubasi. — A nyilvános konferenciákon csak elgondolkoznak egyesek, de végleges elhatározásra nem jutnak. Ezekhez ellátogatunk. Maga már az egyetlen ezen a környéken, aki nem lépett be a termelő parasztszövetkezetbe . . .

— Aki még nem lépett be, — próbált tréfálni Balasics sógora, — csak gondolkodik . . .

— Hát van mit gondolkozni rajta, — vette át tőle a szót András. Családos ember vagyok. Meg aztán, ha nehezen is kezdtem az önálló életet, úgy fordult a sorsom, hogy most a jómódúak közé számítok megint . . . Igaz, ehhez a nép igazságossága segített. . . Az is igaz, hogy engem még senki se kulákozott le, pedig gazdag paraszt volt az apám. De csak talán azért nem vágta ezt a szemembe, mert szegénylányt vettem feleségül. Mégis, ha én belépnék a szövetkezetbe, sokan úgy gondolhatnak rám a jövőben, hogy mégiscsak nagygazda fia vagyok . . .

— Azt hiszed, hogy a szövetkezetekben te vagy az egyetlen harmincötholdas gazda? — szólalt meg a megfontolt beszédű Keceli.

— Én sejttem, hogy bennünk jobbmódúakban, ha be is lépünk, nehezen bíznak meg! . . . — vágta oda András.

— Munkájukkal majd azt is kiérdemelhetik . . . — mondta komolyan és határozottan Szubasi, akinek vidám képe kissé komorabb lett, hogy Balasics húzódozását látta. — Ott mindenki a munkájával válik

megbízhatóvá és vezetővé. Ott mindenki új ember lesz, illetve ott mindenki, aki akar, újjászületik . . . A napszámospól, a részesmunkásból, aki valamikor csak a nap elteltét vagy a rész kiszabását várta, gondos gazda lesz. A maga gondját egyedül viselő gazda pedig a szövetkezetben megtanulja, hogy van segítsége, hogy nem kell neki mindenben magányosan, számkivetve tapogatózni és ijedezni, mert ott bent támaszra talál . . . Aki magányosan gazdálkodik minden csapáskor úgy érzi, hogy süllyed alatta a föld. Szövetkezetben mindent közösen viselnek el. A csapást együtt könnyebben kiheverik, a munka hasznát jobban biztosíthatják . . .

— Ott aztán mindenkiről kiderül, hogy milyen értékű ember, — mondta Keceli. — Neked nem kell félned, ha belépsz. Így is embernek tisztelnek. . .

— Aztán milyen típusú a ti szövetkezetetek? — fordult Nagy Juhászhoz Balasics és újra megtöltötte a poharakat.

— Nem a legmagasabb típus, de nem is legalacsonyabb. . . — felelte Nagy Juhász.

— Nem akarunk mindenki elé szaladni, de nem is akarunk leghátul kullogni, — vágott közbe Keceli. — Ezért most a második típusba tartozik a mi szövetkezetünk.

— Megmondom őszintén, — tárta ki a szívét Balasics, — énnekem a bizonytalanságot a legnehezebb elviselnem. És már annyi éve tart ez a folyton változó állapot . . . Szeretnék valami bizonyosat, valami határozottat . . .

— A szövetkezeti mozgalomban ezt is megtalálod, — kapott a szón fölélnkülve Keceli. Érezte, hogy Balasics húzódozásának és sok más gazda húzódozásának is megellette egyik főokát. — Azért is iratkozik föl egy sereg ember az idén, mert már évek óta vártak valami döntésre. . . Tudták, hogy így soká nem mehet; érezték, hogy valamire el kell indulni, valami új felé, ah már minden más dologban is bekövetkezett az új . . .

— A Népfront-gyűlésen, ahol a szövetkezet ügyében tanácskoztunk, nem adtál feleletet. Mondd ki már egészen a magadét — fordult Balasicshoz a sógora. — Nemcsak munkásnak, szövetkezeti tagnak is nagy tisztesség már lenni . . . Megmondom őszintén, én már azt hittem, hogy sokkal előbb kimondod az áment. Már a télen vártam erre. . . Hisz se ráfarti nem vagy, se dologkerülő . . . És amennyit így dolgozol a feleségeddel, annyival a szövetkezetben is jó életet biztosíthatsz magadnak . . . És egy csomó gondot leveszel a válladról . . . Nálunk forradalom van, most már mindenki láthatja, a forradalom meg átalakítja mindenki életét . . . Egyedül ügyse sokra még a régivel . . .

— Kis házi gazdaságot hagy a szövetkezet minden tagjának a családtagok száma szerint. És az iparkodósnak most már szép a keresete, — folytatta a meggyőzést Keceli. — Ha ott lettél volna a szövetkezeti közgyűlésen, magad is hallhattad volna ezt az emberek szájából . . .

Balasics egyre mélyebben elgondolkozott. Szemlátomást nagy küzdelem játszódott a lelkében. Hallgatott egy darabig, majd nagy lélekzetet véve ezt mondta:

— Ha lelkeimből a bizonytalanságot ki tudják oltani, ezt a sok égő kérdést elcsöndesítik, én már régen maguk közé állok . . . Én nem vagyok a nép ellensége. Apám is, ha öregkorában nagygazda volt is, ifjúkorában keményen fogta ám a kaszát . . . Csak meg akart kapaszkodni a világban, azért markolt úgy a vagyomba öregkorában . . . Az ő életében, akinek birtoka volt, mind nagyobbítani akarta . . . Én is meg akarok kapaszkodni a világban. Énrám a sorsom életeket bízott: a gyerekeim életét és azokért akarok jól megállni a lábamon. Hát ezt értsétek meg, ezért vagyok én óvatos . . . Ez az én mondanivalóm . . .

Megint csönd támadt. Hallgatagon kiítták borukat. Kisvártatva Balasics kiszólt az ablakon:

— Éva, gyere csak bel . . . — Az emberekhez fordult: — Beszéljünk vele is, nekem ő hitestársam . . .

Éva hangja behallatszott, amint a gyerekeket kinttartotta. — Maradjatok csak a kertben, mindjárt jövök! . . . — Bejött és férjéről a vendégekre, a vendégekről ismét a férjére tekintgetett.

— Mit határozotok, Andrásom? — kérdezte kissé nyugtalanul, mivel látta, hogy mindnyájuknak olyan komoly az arca.

— Nélküled még semmit sem határozotam, — felelt Balasics. — Bátyád azt akarja, de ezek a szövetkezeti emberek is várják, hogy mondjam ki az igent. A Népfrontból küldték őket . . . De maguktól is jöttek volna, mert itt a sárga dombnál csak én nem íratkoztam még föl. . . . Hogy határozzunk, Éva? Én a munkától nem félek, — mondta szelíden Éva. — Eddig is dolgoztam, ha nem feküdtem gyerekágyat, de nem-sokára eggyel megint többen leszünk. . . .

— Nehéz segítséget is fogadni ezután, — hozakodott elő új érveléssel Keceli. — Egyre nehezíti a törvény mások munkájának használatát . . .

— Nézd, emberem, — szólt újra Éva, — én szeretném, ha kevesebbet törnéd a tejedet az eladásoknál, meg az adón . . . És szeretném, ha nyugodtabb lennél. Ha azt hiszed, hogy a szövetkezetben jó lesz. . . . Engem nem szédített meg az, hogy apád gazdag volt, téged magadért, a ragaszkodásért szerettelek meg . . . És akárhová mégy én veled tartok . . . Mink még sose civalkodtunk, — mondta a vendégek felé, kissé dicsekedve az asszony.

— Egyeztetek meg most is . . . — mondta az asszony bátyja.

— Nekem ez a föld is azért tetszett, mert a munkáddal szerzed meg magadnak . . . a munkád mentette meg, másképp úgy elment volna, mint apádé . . . A szövetkezetben is a jövőt biztosítja . . . — folytatta az asszony.

— Akkor megpróbáljuk, Éva. . . .

— Szóval föliratkozol, András? Örülök neki, büszke vagyok rád. . . . Mindig becsültelek, tudtam, hogy ember vagy, ezután is hiszem, hogy derék gazdának tisztelnék majd a szövetkezetben . . . — mondta melegen Pásztor István és erősen megszorította sógora kezét.

— Ti szervezkedtetek, minden utamat elállítotok már . . . — mondta András még mindig komolyan.

A vendégek indulásra készültek. András emelt hangon fordult hozzájuk:

— Mondják meg, Pali bátyám, a szövetkezeti vezetőségnek, meg a Népfrontban is, hogy Balasics András és a felesége kötélnek állt, hogy aláírunk? . . . Itt, a sárga domb körül mind szövetkezet lesz . . .

Kezet nyújtott a vendégeinek, s átölelve felesége derekát, kikísérte az aranyló alkonyatban a négy nehézléptű férfit.

(1949, május)

Lafák István